

INTERNACIONAL

L'enigma xinès

Quan la Xina es desperti

Àsia té un gegant econòmic, el Japó, i un d'adormit, la Xina. Quan la Xina es desperti canviaran els actuals equilibris econòmics i polítics, no sols al continent asiàtic, sinó a tot el món.

Últimament dona senyals de voler sortir de la somnolència en què l'ha sumida el comunisme. Els fets d'agost a Shenzhen són un advertiment de la força econòmica que pot desvetllar-se. Els esforços oberturistes en economia i en política del vell líder Deng Xiaoping, si tiren endavant, canviaran sens dubte el país, el continent i el món. També els moviments independentistes de Taiwan, Tibet, Xinjiang i la Mongòlia Interior anuncien redefinicions futures. I la normalització de relacions amb Corea del Sud i el viatge anunciat per l'octubre de l'emperador japonès són fets rellevants. La visita d'Akihito i el XIV Congrés del Partit Comunista Xinès del mes entrant definiran el futur interior i exterior del gegant d'Àsia.

Des de fa mesos es desenvolupa a la

Xina una intensa batalla política entre conservadors i reformistes. Tres anys després de la matança de Tienanmen els conservadors miren novament de posar fre a tota mena de reformes, alhora que Deng impulsa de bell nou un seguit de mesures que donin pas al que anomenen "economia socialista de mercat". Uns i altres contacten amb els generals perquè temen un cop o bé dels sectors militars comunistes més ortodoxos o bé d'una part de l'oficialitat jove, avergonyida per la mantança de Tienanmen, i que pot tenir contactes amb les organitzacions polítiques clandestines que últimament proliferen pel país.

TRANSICIÓ VERS UNA ECONOMIA DE MERCAT

El resultat de la batalla actual es veurà en el XIV Congrés del PC Xinès de l'octu-

bre. Deng (88 anys) i els seus seguidors pensen anunciar noves mesures econòmiques per a transformar el sistema vigent i apropar-lo al sistema capitalista. Un economista del règim, Wu Jinglian, ha anunciat que el Congrés es proposarà la transició de la Xina cap a una economia de mercat. Pels ortodoxos, posar fi a l'economia estatal planificada significa posar les bases de la destrucció del partit i del sistema comunista. Les mesures previstes (facilitats per a efectuar acomiadaments, privatitzar empreses a través del sistema accionarial, obrir a les inversions estrangeres importants empreses estatals, etc.) farien passar a 100 milions els 20 milions de parats d'ara, segons els conservadors.

Els actors d'aquesta confrontació són els membres de la cúpula del partit i de l'exèrcit. Són una direcció político-militar gerontocràtica i el dia que comencin a morir-

se i deixin pas a una nova generació s'obriran moltes incògnites de futur.

GESTOS OBERTURISTES

El mes d'agost el govern va comprometre's a no prendre represàlies contra els estudiants implicats en el moviment democràtic, ara a l'estranger, si renunciava a actuar en cas de tornar. El règim sembla perdonar els estudiants opositors exiliats des de la repressió del 1989 a Tienanmen. Els estudiants xinesos a l'exterior són 100.000 i ara els volen aprofitar pels coneixements que han adquirit i evitar una fuga de cervells. És un gest dels reformadors que esperen que serveixi per a impulsar la modernització del país. Escriptors dissidents i defensors dels drets humans han estat alliberats, dissidents han rebut autorització de viatjar als Estats Units.

No obstant això, l'obertura té els seus límits i altres dissidents continuen en presó mentre detenen desenes d'estudiants (el maig van ser empresonats una trentena de dissidents de les cinc principals universitats de Pequín), es desmantellen editorials clandestines (202 situades a 62 ciutats, segons el *Diari del Poble* i fan desaparèixer membres de partits clandestins (des del maig han estat detinguts un mínim de vint militants del Partit Demòcrata Socialista de la Xina. Després de la "Primavera de Pequín" (maig-juny del 1989) han sorgit partits, grups i associacions clandestines que lluiten per la democràcia i el pluripartidisme. Se sap que hi ha cinc grups a l'interior i quatre a l'exterior. Els de l'interior són: Partit Demòcrata Socialista de la Xina, Partit Liberal Demòcrata, Federació dels Pobles Autònoms de tota la Xina, Sindicat Lliure de la Xina i Aliança Progressista de la Xina.

Aquestes organitzacions secretes recluten els seus membres de medis universitaris i intel·lectuals, quadres, obrers i camperols, i ara s'implanten en diverses províncies i ciutats del país.

RÀPID CREIXEMENT ECONÒMIC

Les reformes en el camp econòmic han significat la fi del sistema de comunes agràries al camp i el sorgiment de camperols rics. Al sud del país i a les zones costaneres s'ha produït un viu desenvolupament econòmic des del 1986, que ha superat totes les previsions del govern. Les empreses estatals tenen més autonomia de gestió i les 105.000 empreses públiques es preparen per fer front al mercat de la lliure concurrència i a una major exigència de

rendibilitat, segons el *Diari del Poble*. Així, per exemple, el grup siderúrgic Capital Iron and Steel Corp, amb 200.000 assalariats, ha estat autoritzat a comerciar amb l'estranger, a crear el seu propi banc i a finançar directament la construcció de noves fàbriques. Les empreses públiques representen actualment el 88% de la producció industrial total i les dues tercers parts d'aquestes empreses són deficitàries. Enguany costaran 9.000 milions de dòlars als contribuents.

El fet és que les reformes per a fer més eficient el sistema econòmic, si es concreten les expectatives, arriben després de set anys d'un creixement econòmic extraordinari, molt més ràpid que no el dels països industrialitzats. Això pot situar la Xina, abans de gaire, com un nou gegant econòmic asiàtic, al costat del Japó i dels altres dracs (Taiwan, Corea del Sud, Hong Kong, Singapur, Tailàndia, Indonèsia i Malàisia).

L'absorció, al 1997, d'Hong Kong i, al 1999, de Macao reforçarà sens dubte la creixent potència econòmica xinesa. De moment, la gent, inclosos els membres del PC xinès, està obsedida per fer diners ràpidament. Dirigents i organitzacions comunistes creen els seus negocis, com prostíbuls i hotels de luxe per a turistes.

ELS FETS DE SHENZHEN

Un fet significatiu és el que va passar a la ciutat de Shenzhen, al sud del país, el dia 10 d'agost propassat. Segons fonts diferents, entre 300.000 i 1.000.000 de xinesos van anar a la ciutat amb un únic objectiu: convertir-se en accionistes. Molts hi eren enviats pel seu poble i portaven els diners i carnets d'identitat dels veïns per comprar en nom seu. Altres feien cua per compte d'altri. De fet compraven un bo de subscripció. Sols n'hi havia 5 milions. Un sistema de loteria entre els bons donava dret als agraciats a comprar una acció. Una possibilitat entre deu. Però l'emissió precedent d'accions havia fet rics els qui van poder comprar-ne gràcies a la immensa demanda i el dia 10

tothom en volia comprar. La cua va durar tres dies, amb una temperatura de 35 graus a l'ombra. Van haver-hi enfrontaments entre els qui feien cua i hagué d'intervenir-hi la policia antiavalots. La nit del dia 10 el desordre va convertir-se en revolta. Havia corretejat el rumor que la *nomenklatura* s'havia quedat la major part dels bons. Cridant "fora la corrupció" els aspirants a accionistes van manifestar-se pels carrers i van dedicar-se al saqueig. La policia va actuar amb duresa. Total, tres morts i molts ferits i detinguts. A la Xina només hi ha dues borses, la de Shenzhen i la de Xanghai -la tercera s'obrirà aviat a Canton-. Milions de xinesos tenen estalvis i volen fer-los fructificar. De moment només tenen dues borses, però quan la Xina es des-

La Xina va apropant-se al capitalisme mica en mica.

ARXIU

perti...

Els observadors van témer que els fets de Shenzhen fossin aprofitats pels conservadors per frenar les reformes, però també es pot pensar que poden servir per a accelerar el desenvolupament dels mercats borsaris a fi d'evitar nous incidents.

En el camp internacional, la fi de la guerra freda va canviant el paisatge polític d'Àsia. La Xina ja no fa de contrapès a l'URSS per compte de les potències occidentals. El triangle URSS-Xina-EUA s'ha

acabat. Ara apareix un nou triangle Xina-Japó-EUA. La rivalitat comercial del Japó amb els EUA pot fer-ne un aliat de la Xina, que també té maldecaps amb Washington pel seu excedent comercial. A més, si Clinton guanyés les eleccions, els xinesos ja saben que no serà tan tolerant com Bush amb la seva política repressiva. Per això el mes d'octubre l'emperador japonès Akihito visitarà la Xina. El seu pare, Hirohito, no podria fer-ho perquè durant

els seu regnat l'exèrcit imperial nipó va afusellar, cremar, degollar o enterrar vius 300.000 xinesos a Nanking, al 1937. La Xina perdonarà al Japó la matança de Nanking i el Japó perdonarà a la Xina la matança de Tienanmen.

Després de la retirada soviètica i de la

Tienanmen és un referent de la lluita per les reformes.

ARXIU

Un imperi multinacional

La Xina té uns 1.200 milions d'habitants. La immensa majoria són d'ètnia han, però les minories no-han sumen uns 90 milions i estan concentrades en determinats territoris de les fronteres de Xina.

Històricament, els xinesos s'han definit com "l'imperi del centre" i el seu nacionalisme està fora de dubte. Només cal estudiar una mica a fons el maosisme per veure l'important paper fet pel nacionalisme en la victòria de la revolució xinesa. Però els xinesos mai no han pogut assimilar determinats pobles com el del Tibet o els del Turquestan xinès (actual Xinjiang).

Els efectes de la desmembració de l'URSS s'han fet sentir a les fronteres de la Xina, especialment a Xinjiang i a la Mongòlia Interior. Si hi afegim els problemes que vénen de lluny, del Tibet i de Taiwan, ja tindrem el panorama conflictiu, des del punt de vista nacionalista, de la Xina del futur. Si territori hagués de perdre la Xina en una conjuntura de canvi de règim, fóra en aquestes contrades.

TAIWAN

El problema de Taiwan és que hi ha un important moviment polític favorable a la independència. Els originaris de l'illa no són han, però sí que ho són els dos milions de xinesos i descendents que s'hi van refugiar quan la revolució comunista va triomfar al continent. La minoria han és que la domina la vida política de l'illa. Aquesta minoria considera que només hi ha una Xina i que Taiwan en forma part, però que hi ha dos règims polítics, el comunista i l'anticomunista, i aquest últim governa Taiwan com un estat independent. Els han de Taiwan volen governar tota la Xina. Aquesta és almenys la teoria sobre la qual se sustenta el règim taiwanès. La Xina considera que només hi ha una Xina, que Taiwan en forma part i que tard o d'hora l'illa tornarà a ser governada per Pequín. Però a les eleccions legislatives del desembre de l'any passat el principal partit de l'oposició taiwanesa, el Partit Democràtic Progressista, va obtenir una quarta part dels vots. Aquest partit propugna un referèndum sobre la independència. A l'octubre del 1991 van manifestar-se més de 40.000 persones per la independència al port de Kaoshiung.

TIBET

El problema del Tibet prové de quan el

territori va ser annexionat per la Xina. L'assimilació s'ha revelat impossible i les revoltes independentistes, dirigides pels lames o monjos budistes, han estat repetides. Manifestacions antixineses, se n'han produïdes a l'octubre del 1987, al març del 1988 i al març del 1989. La repressió ha estat severa i el país és ocupat per 400.000 soldats xinesos. Els tibetans són 2.200.000 i Pequín ha desplegat una política colonitzadora que ha comportat que avui a Lhasa, la capital tibetana, de 100.000 habitants, els tibetans siguin menys de la meitat.

MONGÒLIA INTERIOR

El problema de la Mongòlia Interior és que es troba, geogràficament, molt a prop de Pequín. A principi d'any diverses fonts occidentals informaven de manifestacions antixineses a les principals ciutats de la província. A la Mongòlia Interior, hi viuen 3.400.000 mongols (la Mongòlia independent només té 2.200.000 habitants) i 17 milions de han. La premsa ha parlat de l'existència de moviments nacionalistes mongols que tindrien les bases a Ulan Bator, capital de la Mongòlia independent, i de detencions d'activistes.

XINJIANG

El problema de Xinjiang és que és habitat per dotze grups ètnics que en majoria són musulmans turcòfons. La regió és rica en petroli i recursos naturals. La independència de les veïnes repúbliques de l'ex-URSS ha despertat o reforçat el nacionalisme d'aquests pobles, alguns dels quals com els uzbeks, tadjiks i kazakhs viuen a les dues bandes de la frontera. L'actuació de Turquia, d'afavorir el renaixement del panturquisme, i la del Pakistan i de l'Iran, de promoure l'integrisme religiós, mou agitació entre aquests grups ètnics del Turquestan xinès. A l'abril del 1990 va produir-s'hi una revolta armada antixinesa, al maig del 1991 novament van sorgir grups armats i al juny hi havia manifestacions. Al febrer d'enguany explotaven bombes i al març hi havia manifestacions antixineses a diverses ciutats. La repressió ha estat severa i s'ha seguit també aquí una política colonitzadora. El grup turcòfon més important són els uigurs (6 milions), seguit dels kazakhs (1 milió). Els han són 6 milions del total de 15 milions d'habitants.

Deng Xiaoping intenta obrir políticament i econòmicament la Xina.

ARXIU

retirada parcial dels Estats Units, el veritable rival de Xina en un pròxim futur és el Japó, que demostra la seva voluntat d'intervenció política modificant la seva Constitució per poder enviar tropes a l'estranger. També la Xina mostra que vol ser "guardiana" de l'estabilitat asiàtica ocupant militarment unes illes del sud de la Xina, les illes Spratleys, reivindicades també per Malàisia, Vietnam, Filipines, Taiwan i Brunei. Son 33 illes i més de 400 illots, rics en petroli.

Una altra conseqüència de la fi de la guerra freda ha estat el restabliment de relacions, el 24 d'agost, entre la Xina i Corea del Sud. Han passat 39 anys de la guerra de Corea, quan un milió de soldats xinesos van provar d'ocupar la Corea del Sud anticomunista. Els nord-americans ho van evitar. Ara consideracions estratègiques i econòmiques han portat Pequín i Scal a establir relacions diplomàtiques i a tallar les relacions entre Corea del Sud i Taiwan. Amb aquesta operació política queda aïllat el règim estalinista de Corea del Nord, que ha perdut els seus tradicionals aliats soviètic i xinès. La Xina rebrà inversions i tecnologia sudcoreanes. Sense relacions diplomàtiques, els intercanvis econòmics entre Seül i Pequín van ser, al 1991, de 5.000 milions de dòlars, el doble que els efectuats entre Seül i Taiwan. Ara Seül ho té millor per a efectuar en un futur no llunyà una unificació "a l'alemanya" a la península coreana, quan desaparegui el dictador nord-coreà Kim Il Sung.

Quan la Xina es desperti tots la sentirem.

Antoni Reig